

NESKELBIAMŲ DERYBŲ, KAIP IŠIMTINIO PIRKIMO BŪDO, PASIRINKIMO IR VYKDYMO YPATUMAI VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO 56 STRAIPSNIO 1 DALIES 2 IR 4 PUNKTO PAGRINDU

Eglė Sakalauskaitė

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Konstitucinės ir administracinės teisės institutas

Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Tel.: (+ 370) 5 271 4545

El. paštas: egles.sakalauskaite@gmail.com

Pateikta 2013 m. lapkričio 21 d., parengta spausdinti 2015 m. sausio 9 d.

doi:10.13165/SMS-14-6-3-15

Anotacija. Straipsnyje analizuojamos problemiškesnės neskelbiamų derybų, kaip pirkimo būdo, pasirinkimo sąlygos ir jų vykdymo ypatumai. Daugiausia dėmesio skiriama pagrindinėms neskelbiamų derybų sąlygoms aptarti, pristatant aktualių teismų praktiką. Aptariami šie neskelbiamų derybų pasirinkimo atvejai: kai pirkimo būdas pasirenkamas dėl ypatingos skubos ir nenumatytų įvykių, taip pat dėl to, kad nebuvo gauta tinkamų pasiūlymų. Be to, siekiama išnagrinėti ex ante skelbimo tikslą. Straipsnyje taip pat nagrinėjama neskelbiamų derybų samprata, aptariami atvejai, kai reikalingas Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas atlikti pirkimų neskelbiamų derybų būdu.

Straipsnyje pagrindinis dėmesys sutelktas į praktikoje aktualių problemų, pasirenkant neskelbiamų derybų būdą, nagrinėjimą, siekiant išaiškinti atitinkamas teisės normas, reguliuojančias neskelbiamų derybų, kaip pirkimo būdo, pasirinkimą. Ketinama pateikti pasiūlymą, kaip sklandžiai ir tinkamai taikyti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo normas, reguliuojančias neskelbiamų derybų, kaip pirkimo būdo, pasirinkimą ir jų vykdymą.

Reikšminiai žodžiai: viešieji pirkimai, derybos, neskelbiamos derybos, pranešimas dėl savanoriško ex ante skaidrumo.

Įvadas

Pažymėtina, kad ne visais atvejais įmanoma atlikti viešuosius pirkimus atviro, riboto konkurso būdu dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme¹ (toliau – VPĮ) nustatytų terminų, susijusių su viešojo konkurso paskelbimu, tiek dėl nemažai laiko reikalaujančių detalai reglamentuotų procedūrų ar kitų priežasčių, dėl ko kyla grėsmė, kad nebus laiku įsigyta perkančiajai organizacijai reikalingų prekių, paslaugų ar darbų. Todėl VPĮ reglamentuojami ir lankstesni pirkimo būdai, kaip skelbiamų bei neskelbiamų derybų sąlygos ir procedūros. Šiame straipsnyje pagrindinis dėmesys ir bus skiriamas būtent neskelbiamų derybų, kaip pirkimo būdo, pasirinkimo sąlygoms ir vykdymo ypatumams.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvoje 1999–2003 m. buvo galimi pirkimai iš vienintelio šaltinio, gavus Lietuvos Respublikos Vyriausybės sutikimą (Vyriausybės nutarimo projektas turėjo būti suderintas su Viešųjų pirkimų tarnyba (toliau – Tarnyba). Nuo 2003 m. kovo 1 d. įsigaliojusiam VPĮ atsisakyta papildomų procedūrų, kuriomis buvo tikrinamas pirkimo iš vienintelio šaltinio būdas, jį VPĮ pakeitė neskelbiamos derybos. Pirkimas iš vienintelio šaltinio buvo mažiausiai skatinamas pirkimo būdas, nes, jį taikant, nėra konkurencijos, sunku užtikrinti pirkimo efektyvumą ir racionalų lėšų naudojimą, taip pat išvengti korupcijos. Taigi sukurtas mechanizmas stiprino kontrolę².

Lietuvai siekiant tapti Europos Sąjungos nare, nacionaliniai teisės aktai turėjo būti suderinti su Europos Sąjungos teisės aktais. Nuo 2003 m. kovo 1 d. įsigaliojusio VPĮ nuostatos buvo suderintos su Europos Sąjungos teisės aktais ir pirkimas iš vienintelio šaltinio buvo pakeistas išsamiau reguliuojamu neskelbiamų derybų būdu.

Pažymėtina, kad nuo 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojo VPĮ nuostata, kuri numato, kad tarptautinės vertės pirkimas³ neskelbiamų derybų būdu gali būti pradedamas tik gavus Tarnybos sutikimą dėl minėto pirkimo būdo pasirinkimo. Toks įstatymo reikalavimas numatytas siekiant, kad perkančiosios organizacijos nepiktnaudžiautų šia išimtinė VPĮ įstatymo numatyta teise pasirinkti neskelbiamų derybų būdą, kartu siekiant mažinti galimų korupcijos atvejų tikimybę. Pažymėtina, kad kartu su minėta

1 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 84-2000; 2006, Nr. 4-102.

2 Ambrazevičienė, R. Teisėtumo užtikrinimo priemonės vykdant viešuosius pirkimus. *Jurisprudencija*. 2003, 46(38).

3 *Pastaba*. Kai numatoma pirkimo vertė viršija tarptautinio pirkimo vertės ribą (vertės ribas žr. <<http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/Vertes%20ribos%202012.pdf>>). Supaprastintų pirkimų vykdymas reglamentuojamas VPĮ IV skyriuje ir šie pirkimai atliekami pagal perkančiųjų organizacijų patvirtintas taisykles. Pavyzdžiui, VPĮ 92 straipsnyje numatyti atvejai, kai neskelbiant apie pirkimą gali būti perkamos prekės ir paslaugos.

teisės norma atsiranda galimybė skųsti Tarnybos priimtus sprendimus, jei Tarnyba nesutinka, kad perkančioji organizacija konkrečiu atveju pasirinktų neskelbiamų derybų būdą.

Nauji VPĮ pakeitimai dėl Tarnybos sutikimo gavimo sukėlė daug diskusijų. 2013 m. rengiant VPĮ pakeitimus buvo diskutuota, ar tikrai visada reikalingas Tarnybos sutikimas dėl neskelbiamų derybų pasirinkimo, ar jis reikalingas tik didelės vertės pirkimų atveju, ar sutikimo gavimas tėra papildoma administracinė našta, ar Tarnybos sutikimų išdavimo praktika iš tikrųjų prisideda prie korupcijos rizikos mažinimo perkant prekes, paslaugas ar darbus neskelbiamų derybų būdu. Ūkio ministerija, rengdama VPĮ pakeitimus, argumentavo, kad už viešųjų pirkimų vykdymą yra atsakinga pati perkančioji organizacija⁴. Tačiau, pavyzdžiui, *Transparency International* Lietuvos skyrius (toliau – TILS)⁵ nepritarė įstatymo projekte siūlomai nuostatai, kuri

4 Žr. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 6, 7, 8², 9, 10, 13, 18, 22, 24, 28, 33, 35, 39, 40, 56, 85, 86, 87, 90 ir 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamasis raštas [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc?p_id=447967&p_tr2=2> Aiškinamajame rašte teigiama, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė remia siekį kovoti su ydinga išimtinių neskelbiamų derybų ir vidaus sandorių taikymo praktika, kuri apriboja konkurenciją, mažina skaidrumą, kelia neracionalaus lėšų panaudojimo ir korupcijos riziką. Tačiau pažymėtina, kad už viešųjų pirkimų vykdymą yra atsakinga pati perkančioji organizacija. Europos Teisingumo Teismas yra pripažinęs, kad viešųjų pirkimų taisyklių išimtis turi būti aiškinamos griežtai, o išimtinių aplinkybių, pateisinančių nukrypimą nuo šių taisyklių, buvimą turi įrodyti asmuo, siekiantis jomis pasinaudoti (1995 m. gegužės 18 d. Sprendimo Komisija prieš Italiją, C-57/94, 23 punktas; 2004 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo Komisija prieš Italiją, C-385/02, 19 punktas). Įstatymas perkančiajai organizacijai nustato griežtas sankcijas už neteisėtą išimtinių neskelbiamų derybų ar vidaus sandorių vykdymą – taip sudarytą pirkimo sutartį teismas turi pripažinti negaliojančia. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad sutikimų gavimas iš VPT padidina administracinę naštą perkančiosioms organizacijoms, be to, sutikimų išdavimas ilgai užtrunka (įstatymas numato nuo 20 iki 40 darbo dienų), todėl perkančioji organizacija negali pradėti ar nutraukti pirkimo. VPT pateiktoje informacijoje apie 2012 m. įvykusius viešuosius pirkimus nurodė, kad davė sutikimą atlikti pirkimą neskelbiamų derybų būdu – 153 atvejais, nedavė – 23; davė sutikimą atlikti vidaus sandorį – 72, nedavė – 7; davė sutikimą nutraukti pirkimo procedūras – 68 (supap. p.) ir 41 (tarpt. p.), nedavė – 46 (supap.p.) ir 19 (tarpt.p.). Svarbu atkreipti dėmesį į situaciją, kai perkančioji organizacija pirkimą atlieka neskelbiamų derybų būdu, ypač kai kreipiasi į vienintelį tiekėją. Tokiu atveju neracionalu reikalauti VPT sutikimo norint nutraukti procedūras, kai pati perkančioji organizacija kviečia tiekėjus derėtis ir geriausiai gali įvertinti situaciją. Atsižvelgiant į tai įstatymo projekto 4 straipsnio 3 dalyje siūloma atsisakyti VPT sutikimų gavimo norint nutraukti neskelbiamų derybų būdu atliekamų pirkimų ir supaprastintų pirkimų procedūras. Taip pat įstatymo projekto 5 straipsnyje, 7 straipsnio 4 dalyje ir 17 straipsnyje, siekiant išvengti kylančių grėsmių dėl neskelbiamų derybų ir vidaus sandorių vykdymo, siūloma nustatyti, kad VPT sutikimas reikalingas tik atliekant didelės apimties pirkimą neskelbiamų derybų būdu ar sudarant didelės apimties vidaus sandorį.

5 Žr. Transparency International Lietuvos skyriaus pastabas dėl siūlomų Viešųjų pirkimų įstatymo pataisų [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <http://transparency.lt/media/filer_public/2013/05/14/tils_lrs_del_viesuju_pirkimu_istatymo_pakeitimo.p>. TILS nuomone, tai prisidėtų prie korupcinių rizikų didinimo tokiuose sandoriuose. Tiek užsienio šalių praktikoje, tiek Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje pripažįstama, jog neskelbiamos dery-

leistų pirkimus, išskyrus didelės apimties pirkimus, neskelbiamų derybų būdu vykdyti be Tarnybos leidimo, motyvuodamas šio pirkimo būdo rizikingumu. Galutiniame rezultate Lietuvos Respublikos Seime svarstant VPĮ pakeitimus, išliko nuostata, kad Tarnybos sutikimas reikalingas, norint vykdyti pirkimą neskelbiamų derybų būdu (išskyrus tam tikras išimtis).

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės⁶ ataskaitoje teigiama, kad Tarnyba daugeliu atveju nustačiusi, jog perkančiosios organizacijos, naudodamos neskelbiamų derybų pirkimo būdą, piktnaudžiauja. Pirkdamos tokiu būdu, derybų kviečia vieną tiekėją arba nurodo nenumatytas aplinkybes ir perka skubos tvarka. Europos Komisijos metinėje viešųjų pirkimų įgyvendinimo apžvalgoje⁷ (2013 m.) taip pat pažymima, kad derybų procedūra yra vis dar viena iš procedūrų, kuri yra labiausiai veikiamą taikymo klaidų.

Taigi, pirkimo neskelbiamų derybų būdu pasirinkimas turėtų būti ne dažna praktika, o daugeliu atvejų išimtis, vykdamas pirkimus naudojant tiek Lietuvos valstybės biudžeto, tiek ir Europos Sąjungos fondų lėšas.

Šio straipsnio objektas – neskelbiamų derybų, kaip pirkimo būdo, pasirinkimo sąlygos ir vykdymo ypatumai VPĮ 56 straipsnio 1 dalies 2 ir 4 punkto pagrindu. Straipsnio tikslas yra išnagrinėti derybų sampratą, analizuoti problemiškausius neskelbiamų derybų, kaip išimtinio pirkimo būdo, pasirinkimo atvejus, aptarti Tarnybos sutikimų vykdyti pirkimą neskelbiamų derybų būdu išdavimo atvejus. Tikslui pasiekti iškeliamas uždavinys: padėti perkančiosioms organizacijoms sklandžiau bei tinkamai taikyti VPĮ normas pasirenkant neskelbiamų derybų būdą bei vykdamas pirkimą tokiu pirkimo būdu.

Straipsnyje taip pat analizuojami *ex ante* skelbimo tikslai – tai, kaip siekiama užtikrinti savanorišką išankstinį skaidrumą.

Straipsnyje remiamasi prancūzų ir anglų autorių atliktais moksliniais tyrimais, kuriuose nagrinėjamos neskelbiamų derybų, kaip pirkimo būdo, pasirinkimo sąlygos ir ypatumai.

Taikomi gramatinis, sisteminis, loginis, lyginamasis, dokumentų analizės ir kiti metodai.

1. Neskelbiamų derybų samprata

VPĮ 42 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti šie prekių, paslaugų ar darbų pirkimo būdai: 1) atviras konkursas; 2) ribotas konkursas; 3) konkurencinis dialogas; 4) skelbiamos ir neskelbiamos derybos. To paties straipsnio 2 dalyje numatyta, kad perkančioji

bos – korupcijos atžvilgiu vienas rizikingiausių viešųjų pirkimų būdų. Turint omenyje, kokia dalis pirkimų Lietuvoje atliekama neskelbiamų derybų būdu (2012 m. bendra tokių pirkimų vertė buvo 267,8 mln. LTL).

6 Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės išankstinio tyrimo ataskaita. Viešųjų pirkimų sistemos apžvalga, 2011 m. lapkričio 25 d. IT-P-20-1-14, p. 36.

7 [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-12-20]. <ec.europa.eu/.../20140820-staff-working-document_en>.

organizacija pirkimą gali atlikti: 1) atviro ar riboto konkurso būdu (visais atvejais); 2) konkurencinio dialogo būdu (esant VPĮ 50 straipsnyje nustatytoms sąlygoms); 3) skelbiamų derybų būdu (esant VPĮ 55 straipsnyje nustatytoms sąlygoms); 4) neskelbiamų derybų būdu (esant VPĮ 56 straipsnyje nustatytoms sąlygoms). Atviraime, ribotame konkurse derybos tarp perkančiosios organizacijos ir tiekėjų draudžiamos.

Dabartiniame lietuvių kalbos žodyne⁸ nurodytos šios pagrindinės termino *derybos* reikšmės: 1. tarimasis sudaryti sutartį; 2. lygimas, derėjimasis, ką perkant ar parduodant.

VPĮ 2 straipsnis įtvirtina, kad derybos – pirkimo būdas, kai perkančioji organizacija konsultuojasi su pasirinktais tiekėjais ir su vienu ar keliais iš jų *derasi dėl pirkimo sutarties sąlygų*. Taigi, derybų atveju su **pasirinktais** tiekėjais tariamasi (deramasi) dėl geriausių pirkimo sutarties sąlygų, siekiant tiek perkančiajai organizacijai, tiek ir tiekėjui priimtinausio rezultato.

Nepriklausomai nuo derybų pobūdžio, visoms joms būdingi tam tikri požymiai: derybose dalyvauja mažiausiai dvi šalys; egzistuoja nesuderinamumas tarp šalių pozicijų (t. y. tai, ko nori viena šalis, nesutampa su tuo, ko siekia kita šalis); derybos yra savanoriškas procesas (t. y. derybos vyksta tada, kai šalys pačios nori pasiekti susitarimą); derėdamosi šalys tikisi „duoti ir gauti“ (t. y. kiekviena šalis yra pasirengusi keisti savo pradinį siūlymą ar reikalavimą)⁹. Taigi visais atvejais, ar tai būtų verslo derybos, ar derybos pagal VPĮ, derantis siekiama geriausio rezultato, priimtino abiem pusėms, lyginant su pradiniu siūlymu.

VPĮ numatytos dvi derybų rūšys: skelbiamos (viešasis pirkimas, kuris vykdomas apie jį paskelbiant viešai) ir neskelbiamos (kai apie pirkimą neskelbiama viešai). Perkančioji organizacija, atsižvelgama į VPĮ nustatytas sąlygas, gali pasirinkti, ar pirkimą vykdyti skelbiamų (VPĮ 55 straipsnis), ar neskelbiamų derybų būdu (VPĮ 56 straipsnis). VPĮ 57 straipsnis reglamentuoja tiek skelbiamų, tiek ir neskelbiamų derybų vykdymą¹⁰, VPĮ 58 straipsnis numato tiek neskelbiamų, tiek skelbiamų derybų reikalavimus¹¹.

8 *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vyr. red. S. Keinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2012, p. 116.

9 Diržytė, A.; Sondaitė, J.; Norvilė, N. *Verslo psichologija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012, p. 52–53.

10 Atkreiptinas dėmesys, kad klasikinio sektoriaus organizacijos (VPĮ 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punkte nurodytos perkančiosios organizacijos), norėdamos atlikti viešąjį pirkimą neskelbiamų derybų būdu, privalo vadovautis VPĮ 56 straipsniu, o komunalinio sektoriaus organizacijos (VPĮ 4 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytos perkančiosios organizacijos, t. y. organizacijos, veikiančios vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityje) atitinkamai vadovaujasi VPĮ 73 straipsniu. Minėtuose straipsniuose numatytos pirkimo neskelbiamų derybų būdu sąlygos, kai prekės, paslaugos ar darbai gali būti perkami neskelbiamų derybų būdu.

11 Derybų procedūrų metu perkančioji organizacija turi laikytis šių sąlygų: 1) derybas su kiekvienu tiekėju vesti atskirai; 2) tretiesiems asmenims neatskleisti jokios iš tiekėjo gautos informacijos be šio sutikimo, taip pat neinformuoti tiekėjo apie susitarimus, pasiektus su kitais tiekėjais; 3) visiems dalyviams turi būti taikomi vienodi reikalavimai, suteikiamos vienodos

Teisingai teigia Sue Arrowsmith, jog skelbiamos derybos yra artimesnės atviram ar ribotam konkursui nei neskelbiamos¹², kadangi *neskelbiamų derybų* atveju perkančioji organizacija, viešai neskelbdama konkurso, *pasirenka tiekėją*. Neskelbiamų derybų atveju perkančioji organizacija kreipiasi į tiekėją (tiekėjus), prašydama pateikti pasiūlymą (pasiūlymus), ir vykdo derybas VPĮ nustatyta tvarka. Labai svarbu užtikrinti skaidrumą tiek pasirenkant patį pirkimo būdą, tiek ir pradėjus jau pačias pirkimo procedūras, t. y. ir pasirenkant tiekėjus, su kuriais bus vykdoma derybų procedūra, ir vykdant pačias derybas, siekiant, kad būtų užtikrinta sąžininga dalyvių konkurencija. Skatintina, kiek leidžia galimybės, kviesti kuo daugiau tiekėjų, galinčių pateikti pasiūlymą, atitinkantį perkančiosios organizacijos poreikius. Perkančioji organizacija turi pagrįsti savo sprendimus: tiek dėl pačio pirkimo būdo pasirinkimo, tiek dėl tiekėjų pasirinkimo ir pan. LAT, pavyzdžiui, laiko teisiškai nereikšmingais argumentus, kad vieno tiekėjo pakvietimas į neskelbiamas derybas pateisinamas siekiu išvengti sunkumų, nustatant skirtingų rangovų, stačiusių tą patį objektą, atsakomybę¹³.

Kyla klausimas, kaip turėtų elgtis perkančioji organizacija, pavyzdžiui, jeigu nekvieštas tiekėjas išreiškia pageidavimą dalyvauti pirkime? Perkančiajai organizacijai nėra numatyta prievolė tokią tiekėją pakviesti, tačiau, jei yra galimybė ir įstatyme nėra numatytų tam tikrų apribojimų, tikslinga potencialų tiekėją pakviesti ir sudaryti sąlygas sąžiningai tiekėjų konkurencijai. VPĮ numatyti atvejai, kai neskelbiamų derybų atveju kviečiami visi pasiūlymus pateikę tiekėjai, t. y. kai atliekant pirkimą, apie kurį buvo skelbta, visi gauti pasiūlymai neatitiko pirkimo dokumentų reikalavimų arba buvo pasiūlytos per didelės perkančiajai organizacijai nepriimtinos kainos, o pirkimo sąlygos iš esmės nekeičiamos ir į neskelbiamą pirkimą kviečiami visi pasiūlymus pateikę tiekėjai, atitinkantys perkančiosios organizacijos nustatytus minimalius kvalifikacijos reikalavimus.

Perkančioji organizacija *skelbiamas derybas* vykdo šiais etapais: pirmiausia derybas skelbia viešai, VPĮ 22 („Viešųjų pirkimų skelbimai“) ir 23 („Skelbimų rengimas ir skelbimas“) straipsniuose nustatyta tvarka kviečia tiekėjus teikti paraiškas dalyvauti

galimybės ir pateikiama vienoda informacija; teikdama informaciją perkančioji organizacija neturi diskriminuoti vieno tiekėjo kitų naudai; 4) derybos turi būti protokoluojamos. Derybų protokolą pasirašo Komisijos pirmininkas ir dalyvio, su kuriuo derėtasi, įgaliotas atstovas; 5) pasiūlymai, kuriuose nurodytos galutinės tiekėjų siūlomos kainos, taip pat galutiniai techniniai duomenys, kurie vertinami pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijus, turi būti pateikiami užkljuotuose vokuose. Ši nuostata gali būti netaikoma šio įstatymo 56 straipsnio 1 dalies 4 punkte, 73 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytais ar kitais atvejais, kai pasiūlymą pateikia vienas tiekėjas. 2. Perkančioji organizacija atskirai derasi su kiekvienu dalyviu, atitinkančiu perkančiosios organizacijos nustatytus kvalifikacijos reikalavimus, ir nustato geriausią pasiūlymą pagal šio įstatymo 39 straipsnio nuostatas.

12 Arrowsmith, S. *The law of Public and Utilities procurement*. London: Sweet and Maxwell, 2005.

13 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje *Vilniaus miesto apylinkės vyriausiasis prokuroras prieš Vilniaus miesto savivaldybę ir kt.* (bylos Nr. 3K-3-505/2009).

skelbiamose derybose. Atkreiptinas dėmesys, kad pačios derybos turi būti vykdomos griežtai laikantis VPĮ nustatytos tvarkos ir pagrindinių viešųjų pirkimų principų.

Remiantis VPĮ, neskelbiamos derybos yra viešasis pirkimas, tačiau vykdant pirmąją viešumo iš esmės nelieka, išskyrus galimą kontrolę, išankstinę *ex ante* pranešimą. Keltinas klausimas, ar neskelbiamos derybos yra viešasis pirkimas, ar tik tiesioginis sutarties sudarymas, nes dažniausiai dėl tam tikrų aplinkybių pasirenkamas deryboms tik vienas tiekėjas, su kuriuo sudaroma sutartis – tik kai kuriais atvejais vykdomos derybos su keletu tiekėju.

Taigi, teiginys „pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu“ pirmiausia reiškia specialų pirkimo būdą, kurį galima pasirinkti perkant prekes, paslaugas ar darbus, tik esant tam tikroms įstatyme numatytoms ypatingoms sąlygoms. Vykdamas pirmąją leidžiama derėtis su vienu ar keliais tiekėjais dėl pirkimo sutarties sąlygų.

Pažymėtina, kad VPĮ 3 straipsnis numato pagrindinius viešųjų pirkimų principus, kurių privaloma laikytis atliekant pirkimo procedūras. Perkančioji organizacija turi užtikrinti, kad, atliekant pirkimo procedūras ir nustatant laimėtoją, būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų. Atlikti pirmąją neskelbiamų derybų būdu galima tik griežtai laikantis VPĮ numatytų sąlygų bei principų, siekiant racionaliai panaudoti pirmumui skirtas lėšas, skatinant konkurenciją, o ne tik užtikrinant formalias procedūras. Perkančiosios organizacijos turi užtikrinti lygiateisiškumą visų dalyvių atžvilgiu vesdama derybas, negali numatyti informacijos, kuri diskriminuotų dalyvius, siekiant užtikrinti sąžiningą konkurenciją.

ETT praktikoje pažymima, kad pagrindinis Bendrijos normų dėl viešųjų pirkimų tikslas yra užtikrinti neiškraipytą konkurenciją visose valstybėse narėse¹⁴. Nors VPĮ įtvirtintas pirkimų tikslas siejamas su įsigijimu reikalingų prekių, paslaugų ar darbų racionaliniai naudojant tam skirtas lėšas, tačiau LAT¹⁵ yra pasisakęs, kad nesuvaržyta tiekėjų konkurencija – iš VPĮ implicitiškai išplaukiantis reikalavimas, jo neįtvirtinimas įstatyme *expressis verbis* nepaneigia šio perkančiajai organizacijai keliamo reikalavimo, nes pagrindinis viešųjų pirkimų procedūrų reglamentavimo siekis – užtikrinti konkurenciją. Neskelbiamų derybų pirkimo išskirtinumą lemia tai, kad jų metu nėra užtikrinama pakankama tiekėjų konkurencija, kaip kad vykdamas įprastines atviras pirkimo procedūras, o deramasi tik su vienu ar keliais pasirinktais tiekėjais. Taigi, tam tikra prasme tiekėjų teisės suvaržomos. Norint pasirinkti pirkimo neskelbiamomis derybomis būdą, turi būti objektyvios VPĮ ir direktyvose¹⁶ numaty-

14 Byla C-450/06, *Varec SA v. Belgium*, Diehl Remschied GmbH & Co. 2008.

15 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. gegužės 24 d. nutarties civilinėje byloje AB „Specialus autotransportas“ prieš Klaipėdos miesto savivaldybės administraciją (bylos Nr. 3K-3-249/2011).

16 Derybų procedūra ir jos vykdymas taip pat reglamentuojama Europos Sąjungos direktyvose: 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB „Dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo“ (toliau – Klasikinio sektoriaus direktyva) ir 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/17/EB

tos sąlygos. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ETT) vienoje iš bylų atkreipė dėmesį į tai, kad tiekėjų teisių suvaržymas galimas tik tuo atveju, kai egzistuoja *išimtinės aplinkybės*¹⁷. Aplinkybių pasirinkimo įrodinėjimo našta tenka tai šaliai, kuri tomis aplinkybėmis rėmėsi¹⁸.

ETT pažymėjo, kad neskelbiamų derybų procedūra yra išimtinė, todėl turi būti taikoma griežtai tik tais atvejais, kurie numatyti baigtiniame jos taikymo pagrindų sąraše¹⁹.

Prancūzų autoriai (C. Ribot, E. Marcas, P. Odoux) nurodo, kad visais atvejais teismas atidžiai įvertina derybų procedūros būtinumą, kad tai nebūtų pretekstas, leidžiantis perkančiajai organizacijai išvengti įsipareigojimų vykdyti įprastines viešas konkurso procedūras²⁰.

Nors neskelbiamų derybų, kaip pirkimo būdo, taikymas praktikoje dažnai gana sudėtingas, tačiau vykdant derybas yra kartu galimybė *derantis* efektyviau įsigyti prekių, paslaugų ar darbų, jei tik tinkamai laikomasi įstatyme numatytų taisyklių, užtikrinama sąžininga dalyvių konkurencija, procedūrų skaidrumas, nėra proteguojamos vienos ar kitos įmonės. Taigi, svarbu ne tik kad formaliai teisingai būtų atliktos pirkimo procedūros, tačiau ir įgyvendinti viešųjų pirkimų principai bei pasiekti viešųjų pirkimų tikslai.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tiekėjai, kurie mano, kad jų teisės pažeistos, turi teisę ginti savo teises VPĮ nustatyta tvarka²¹.

„Dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo“ (toliau – Komunalinio sektoriaus direktyva).

17 Byla C-57/94, *Commission of European Community v. Italy* [1995] ECR I-1949.

18 *Ibid.*

19 Byla 84/03, *Commission of European Communities v. Kingdom of Spain* [1984].

20 Ribot, C.; Marc, E.; Idoux, P. *Dico Moniteur des marchés publics: définitions, textes officiels, jurisprudences et avis*, Le Moniteur Editions, 2008. Autoriai kaip pavyzdį aptaria atvejį, susijusį su sporto komplekso atnaujinimu. Autorių teigimu, tai, kad pirkimo sąlygose numatyta, jog rangovo projektavimo darbų rezultatai negalės būti naudojami kitaip, kaip kad tik numatyto pirkimo poreikiams, nesudaro pakankamo pagrindo daryti išvadą, jog su ta pačia įmone pirkimą galima būtų vykdyti neskelbiamų derybų būdu. Taip pat nurodo, kad neskelbiamų derybų procedūra neleidžia perkančiajai organizacijai modifikuoti esminių pirkimo sąlygų, tokių kaip pirkimo objekto ar kandidatų atrankos kriterijų ir pasiūlymo. Galima derėtis dėl kainos, kokybės, kiekio, terminų, sutarties įvykdymo garantijų ir pan. (baudų, sutarties nutraukimo). Minėti autoriai nurodo, kad vis dėlto derybų atveju perkančioji organizacija turi užtikrinti kandidatų lygiateisiškumą ir skaidrumą visos procedūros metu, taip pat turi būti užtikrinta tiekėjų gamybinė ar komercinė paslaptis. <...>

21 Pažymėtina, kad tiekėjas, kuris mano, kad perkančioji organizacija nesilaikė šio įstatymo reikalavimų ir tuo pažeidė (ar ketina pažeisti) teisėtus jo interesus (*kartu ir dėl neskelbiamų derybų būdo pasirinkimo ar vykdymo procedūrų teisėtumo*), VPĮ nustatyta tvarka gali kreiptis į apygardos teismą, kaip pirmosios instancijos teismą, dėl perkančiosios organizacijos sprendimų, neatitinkančių šio įstatymo reikalavimų, panaikinimo ar pakeitimo, dėl žalos atlyginimo, dėl pirkimo sutarties pripažinimo negaliojančia, dėl alternatyvių sankcijų taikymo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tuo atveju, jei Europos Komisija įtartų neteisėtą neskelbiamų derybų būdo pasirinkimą, ji galėtų pradėti Europos teisės pažeidimo tyrimo procedūrą.

2. Tarnybos sutikimų išdavimas vykdyti pirkimą neskelbiamų derybų būdu

VPI numato, kad Tarnybos sutikimas reikalingas, norint vykdyti pirkimą neskelbiamų derybų būdu. Kartu VPI numato ir atvejus, kai Tarnybos sutikimas nereikalingas, jeigu perkančioji organizacija ketina paskelbti pranešimą dėl savanoriško *ex ante* skaidrumo ir informaciją apie tai nurodo pirkimo dokumentuose arba jeigu pirkimas atliekamas pagal VPI 56 straipsnio 1 dalies 4 punktą (t. y. dėl nenumatyto įvykio ir ypatingos skubos). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Taisyklių 39 punkte numatyta, jog, atliekant pirkimą pagal VPI 56 straipsnio 1 dalies 4 punktą, Tarnybos *sutikimas nereikalingas, tačiau šiuo atveju perkančioji organizacija, priėmusi sprendimą dėl pirkimo būdo pasirinkimo, nedelsdama, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas Tarnybai teikia pagrindimą*²².

Apie Tarnybos atliekamas funkcijas dar 2004 m. pareiškė „Sigma“ ekspertai, teigdami, kad, „vienai įstaigai atliekant daug skirtingų funkcijų, gali kilti interesų konfliktas. Pagal Europos Sąjungos direktyvas ir Europos Teisingumo Teismo sprendimus perkančiosios organizacijos, atliekančios pirkimus, yra atsakingos už savo veiksmų teisėtumą. Nuspręsti, ar viešieji pirkimai vykdomi pagal VPI, yra teismų kompetencija. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad Tarnybos funkcijų spektras platus, per gana trumpą laiką reikia priimti daug sprendimų, sunkiai įmanoma atlikti išsamius tyrimus tam tikrais sudėtingais atvejais, todėl atsiranda galimybė suklysti duodant sutikimą. Toks klaidingo sutikimo davimas gali lemti, kad perkančioji organizacija turės padengti tiekėjui dėl šios priežasties atsiradusius nuostolius, arba bus nustatyta atsakomybė Tarnybai“²³. Be to, Valstybės kontrolės ataskaitoje konkrečiai keliamas klausimas, kokią atsakomybę turėtų prisiimti Tarnyba, jeigu teismas pripažintų ne-

22 Perkančioji organizacija pateikdama pagrindimą turi nurodyti: a) pirkimo pavadinimą, jei pirkimas finansuojamas Europos Sąjungos fondų lėšomis, projektą įgyvendinančiąją instituciją bei projekto pavadinimą; b) pirkimo vertę ir informaciją apie pirkimui skirtas lėšas (suma bei finansavimo šaltinis), tai pagrindžiančius dokumentus; c) *nuo perkančiosios organizacijos nepriklausančias aplinkybes, kurioms susidarius perkančioji organizacija taikė išimtį pasirenkant pirkimo būdą, ir motyvus, pagrindžiančius, kad pirkimas negali būti atliktas kitais pirkimo būdais*. Perkančioji organizacija pateikia tokias aplinkybes patvirtinančių dokumentų kopijas bei perkančiosios organizacijos Komisijos posėdžio motyvuoto protokolo kopiją, kuriuo priimtas sprendimas pasirinkti neskelbiamų derybų būdą vadovaujantis Įstatymo 56 straipsnio 1 dalies 4 punktu.

23 VPT informacinis biuletenis 2004 m. sausis Nr. 1 (10) *Viešųjų pirkimų sistema Lietuvoje* „Sigma akimis“ Andrius Meiženis, Metodologijos ir mokymo skyriaus vyriausiasis specialistas. *Pastaba*. Europos Parlamento ir Tarybos 2007 m. gruodžio 11 d. direktyva 2007/66/EB, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo (toliau – Direktyva Nr. 2007/66, direktyva 89/665/EEB) (Peržiūros direktyvos) numato, kad peržiūros institucija pirmąją instanciją gali būti ir ne teisminė.

galiojančia sutartį, kuri sudaryta neteisėtai atlikus neskelbiamas derybas, gavus Tarnybos sutikimą²⁴.

TILS atlikta analizė atskleidė, kad 2006–2010 m. ministerijų vykdytų neskelbiamų viešųjų pirkimų suma nuo 2006 iki 2008 m. padidėjo 52 proc., tačiau nuo 2008 m. iki 2010 m. ji sumažėjo 79 proc. Iš viso per lyginamąjį laikotarpį (2006–2010 m.) šio tipo viešųjų pirkimų suma sumažėjo 60 proc. Taip pat minėtoje analizėje nurodoma, kad per 2006–2010 m. visų LR ministerijų neskelbiamų viešųjų pirkimų sutartys sudarė 29,5 % visų viešųjų pirkimų sutarčių vertės²⁵. 2012 m. įsigaliojusiais VPĮ pakeitimais siekta sumažinti šio išimtinio būdo taikymą, tačiau TILS atlikta analizė rodo, kad ir anksčiau pirkimų apimtys mažėjo, pavyzdžiui, kaip minėta ministerijų vykdytų neskelbiamų viešųjų pirkimų suma nuo 2008 iki 2010 m. sumažėjo 79 proc. Svarstyтина, ar visais įstatyme numatytais atvejais dėl neskelbiamų derybų vykdymo tikslingas Tarnybos sutikimas. Perkančioji organizacija visais atvejais atsakinga už viešųjų pirkimų vykdymą įstatymų nustatyta tvarka (už viešųjų pirkimų komisijos veiksmus atsako ją sudariusi organizacija).

Pavyzdžiui, remiantis Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos duomenimis, laikotarpiu 2012-08-30–2013-10-08 Tarnyba gavo 200 prašymų dėl sutikimų pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu, iš jų išduota: 171 sutikimas ir 29 atvejais Tarnyba neleido pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu.

Kartu atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad, Tarnybos duomenimis, pirmąjį 2012 m. pusmetį, palyginti su 2011 m. tuo pačiu laikotarpiu, neskelbiamų pirkimų skaičius sumažėjo 23 proc. Neskelbiami pirkimai sudarė 19,8 proc. visų per 2012 m. pusmetį vykdytų viešųjų pirkimų skaičiaus. Tai beveik 5 proc. mažiau nei 2011 m., kai minėti pirkimai sudarė beveik ketvirtį (24,7 proc.) visų per 2011 m. pirmąjį pusmetį vykdytų viešųjų pirkimų²⁶. Tokia tendencija galima dėl to, kad nuo 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojo VPĮ įstatymo nuostata, numatanti, kad pirkimas neskelbiamų derybų būdu (išskyrus tam tikras įstatyme numatytas išimtis) gali būti pradamas tik gavus Tarnybos sutikimą²⁷.

Taigi, pirkimų skaičius neskelbiamų derybų būdu sumažėjo, tačiau pastebėtina ir tai, kad Tarnyba per pirmąjį 2012 m. pusmetį davė dvigubai daugiau VPĮ numatytų

24 Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės išankstinio tyrimo ataskaita. Viešųjų pirkimų sistemos apžvalga, 2011 m. lapkričio 25 d. IT-P-20-1-14.

25 „Transparency International“ Lietuvos skyrius (TILS). Lietuvos Respublikos ministerijų 2006–2010 metais vykdytų neskelbiamų viešųjų pirkimų analizė [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <http://transparency.lt/media/filer_public/2013/01/22/lr_ministeriju_20062010_metais_vykdytu_neskelbiamu_viesuju_pirkimu_analize.pdf>.

26 Viešųjų pirkimų tarnyba. *Viešųjų pirkimų tendencijos gerėja* [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?nid=1221469456&module=news&lan=LT>>.

27 Prašymai pateikiami Perkančiųjų organizacijų prašymų dėl Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimų pateikimo ir nagrinėjimo ir pagrindimų Viešųjų pirkimų įstatymo 56 straipsnio 5 dalyje nustatytais atvejais teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai taisyklių, patvirtintų VPT direktoriaus 2014 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. IS-164 (*Teisės aktų registras*. 2014, Nr. 2014-13796) nustatyta tvarka.

sutikimų nei 2011 m. tuo pačiu metu. Taigi, Tarnybos vykdomos funkcijos po 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojusių VPĮ pakeitimų išsiplėtė, augo ir žmogiškųjų išteklių poreikis, tačiau pastebėtina, kad pareigybių skaičius Tarnyboje mažai kito per pastaruosius metus.

Pažymėtina, kad VPĮ numato Tarnybai 17 funkcijų, taip pat Tarnyba turi atlikti kitų teisės aktų nustatytas funkcijas. Išanalizavus visas Tarnybos vykdomas funkcijas, darytina išvada, kad Tarnybai iš tikrųjų priskirta daug skirtingų funkcijų, todėl tikslinga, kad būtų nustatytos prioritetingės veiklos sritys ir atitinkamai paskirstyti žmogiškieji ištekliai, todėl siūlytina apsvarstyti, ar nėra tikslinga atsisakyti kai kurių funkcijų (pavyzdžiui, kai kurių sutikimų išdavimo ir vykdant pirkimus neskelbiamų derybų būdu, nes pačios perkančiosios organizacijos yra atsakingos už šio pirkimo būdo pasirinkimą, todėl visada kontroliuojančioms institucijoms, prireikus, privalo pateikti argumentus dėl tokio pirkimo būdo pasirinkimo). Svarstyтина, ar nepakaktų numatyti perkančiosioms organizacijoms pareigą visuomet Tarnybai pateikti argumentus dėl tokio pirkimo būdo pasirinkimo (kaip ir atliekant pirkimą pagal VPĮ 56 straipsnio 1 dalies 4 punktą). Tokiu atveju Tarnyba galėtų vykdyti išankstinę viešųjų pirkimų kontrolę (*a priori*). Manytina, kad toks kontrolės mechanizmas galėtų būti veiksmingas.

3. Neskelbiamų derybų vykdymo ypatumai dėl ypatingos skubos ir nenumatytų įvykių (VPĮ 56 straipsnio 1 dalies 4 punktas)

Klasikinio sektoriaus direktyva²⁸ numato, kad, skelbdama apie sutarties sudarymą, perkančioji organizacija praneša apie pasirinktos sutarties sudarymo procedūras. Jei derybų procedūra vykdoma neskelbiant apie pirkimą, pateikiamas pateisinimas.

VPĮ 56 straipsnio 1 dalies 4 punkte numatyta, kad pirkimą neskelbiamų derybų būdu galima vykdyti, jeigu neišvengiamai būtina pirkimą atlikti ypač skubiai dėl įvykio, kurio perkančioji organizacija negalėjo numatyti, kai tokio pirkimo neįmanoma atlikti atviro, riboto konkurso ar skelbiamų derybų būdais šiame įstatyme nustatytais terminais. Aplinkybės, kuriomis grindžiama ypatinga skuba, jokia būdu negali priklausyti nuo perkančiosios organizacijos. Taigi, VPĮ įtvirtintos itin griežtos sąlygos pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu.

Prancūzijos Viešųjų pirkimų kodekso²⁹ 35 straipsnyje numatyta, kad neskelbiamos derybos gali būti vykdomos esant nenumatytiems aplinkybėms ir ypatingai skubai, kai vykdymo sąlygos nėra suderinamos su terminais, numatytais įprastinėms pirkimo procedūroms vykdyti, ir būtent skirti spręsti ypatingos skubos situacijoms, susijusioms su technologijų ar natūraliomis nelaimėmis.

28 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB „Dėl Viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo“.

29 Code des marchés publics [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <<http://www.legifrance.gouv.fr>>.

Pagal susiformavusią ETT praktiką neskelbiamų derybų procedūra minėtu pagrindu (VPI 56 straipsnio 1 dalies 4 punktą) gali būti taikoma tik tada, kai patenkinamos trys kumuliacinės (taikomos kartu) sąlygos:

- a) turi įvykti nenumatyta įvykis;
- b) turi susiklostyti ypatingos skubos aplinkybės, dėl kurių neįmanoma laikytis kitoms procedūroms nustatytų terminų;
- c) turi būti priežastinis ryšys tarp nenumatyto įvykio ir dėl to atsiradusios ypatingos skubos.

Sue Arrowsmith taip pat pabrėžia, jog direktyva reikalauja, jog įvykiai būtų „nenumatyti“ norint taikyti neskelbiamų derybų būdą, t. y. kai dėl nenumatytų įvykių atsiranda ypatingos skubos priežastys, dėl kurių neįmanoma laikytis numatytų terminų pirkimo procedūroms atlikti³⁰.

LAT praktikoje remiasi Europos Komisijos parengtu vadovu dėl Bendrijos taisyklių, taikomų viešojo darbų pirkimo sutartims sudaryti, kurioje **nenumatytais įvykiais** reikėtų laikyti tokius, kurie „neapsakomai viršija įprastines ekonominio ir socialinio gyvenimo ribas, pavyzdžiui, žemės drebinimai ar potvyniai“³¹.

Kita vertus, pabrėžtina, kad neskelbiamų derybų procedūra leidžiama tik tiems darbams, kurie neišvengiamai būtini siekiant nedelsiant reaguoti į šiuos nenumatytus įvykius. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) teisėjų kolegija vienu iš atvejų nusprendė, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, kuriuo skirtas finansavimas, nelaikytinas privaloma VPI 56 straipsnio 1 dalies 4 punkto taikymo sąlyga. Vyriausybės skiriamas finansavimas *per se* nelaikytinas nenumatomu įvykiu, juolab sukeliančiu ypatingą skubą. Vyriausybės veikla negali būti prilyginta nenumatomoms įvykiams, kurie keistų įprastines viešųjų pirkimų procedūrų taikymo sąlygas. Jei būtų priešingai, įprastinė Vyriausybės atliekama teisės aktų vykdomoji veikla viešųjų pirkimų teisės prasme taptų ekstraordinarinė³².

-
- 30 Arrowsmith, S. *The law of public and utilities procurement*, 2005, p. 619. Byla C-385/02, *Komisija v. Italija*. ETT sprendime nurodoma, kad Italijos vyriausybė tvirtino, jog nagrinėjamu atveju darbai turėjo būti baigti skubiai, kad nepadidėtų potvynių rizika dėl to, kad darbai nebaigti. Antrasis gynybos teisinis pagrindas turi būti suprantamas kaip grindžiamas direktyvos 7 straipsnio 3 dalies c punktu, pagal kurį galimos derybos iš anksto nepaskelbus skelbimo apie sutartį, kai dėl perkančiųjų organizacijų nenumatytų įvykių atsiranda ypatingos skubos priežastys, dėl kurių neįmanoma laikytis numatytų terminų. Šios nuostatos antrame sakinyje nurodoma, kad aplinkybės, kuriomis remiamasi siekiant pateisinti ypatingos skubos priežastis, neturi atsirasti dėl perkančiųjų organizacijų kaltės. Taigi nagrinėjamu atveju pradinės sutartys dėl darbų, skirtų apsaugai nuo potvynių, buvo sudarytos 1980 m. Be to, nuo pat pradžių buvo numatyta, kad darbai bus vykdomi dalimis pagal turimą finansavimą. Šios aplinkybės nėra ypatingos skubos priežastys. Priešingai, jų atsiradimas priklauso nuo perkančiųjų organizacijų atliekamų veiksmų.
 - 31 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje *Vilniaus miesto apylinkės vyriausiasis prokuroras prieš Vilniaus miesto savivaldybę ir kt.* (bylos Nr. 3K-3-505/2009).
 - 32 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje *Vilniaus miesto apylinkės vyriausiasis prokuroras prieš Vilniaus miesto savivaldybę ir kt.* (bylos Nr. 3K-3-505/2009).

Nenumatyto įvykio sąlygą sudėtinga konstatuoti. Tą akcentavo ir prancūzų autorius A. Cabanesas pateikdamas tokį pavyzdį: tarkim, reikia ypač skubiai pastatyti mokyklą birželio mėnesį, nes naujų mokslo metų pradžia rugsėjį. Šiuo atveju neaišku, ar ši skuba gali būti motyvuojama nenumatyto įvykiu. Priešingu atveju pakaktų ramiai laukti ir paskui remtis ypatinga skuba. Taigi, pasirinkus neskelbiamas derybas, labai svarbu įrodyti, kad ypatinga skuba susidarė būtent dėl įvykių, kurių nebuvo galima numatyti ar suplanuoti iš anksto. A. Cabaneso minimu atveju teigiama, jog skuba yra blogo perkančiosios organizacijos poreikių planavimo rezultatas³³.

Viename iš Prancūzijos leidinių advokatas S. Nivaultas teigia, kad vykdyti neskelbiamų derybų procedūrą, pavyzdžiui, dėl audros, kaip nenumatyto įvykio, yra įtikinama. Tačiau konkrečiu atveju teismas pareiškė, kad neskelbiamų derybų vykdymas atogrąžų audros atveju yra neteisėtas, kadangi susijusioje geografinėje ir klimatinėje zonoje tropinės audros yra dažnos ir nėra nenumatomos. Kitu atveju buvo pripažinta, kad šio tipo derybų procedūra buvo teisėta, atsižvelgiant į tai, kad klimatinėje audrų zonoje atsitiko tokios rūšies ir tokio dydžio įvykis, kuris nebuvo numatytas. Kaip visada, perkančiajai organizacijai reikia įrodyti tokių aplinkybių buvimą³⁴.

Visais atvejais įstatyme numatytas aplinkybes tenka įrodinėti perkančiajai organizacijai, atsakingai už pirkimą, o priešastys neturi būti susijusios su organizacijos įsipareigojimų nevykdymu. Viename iš sprendimų Paryžiaus administracinis teismas išdėstė savo nuomonę, jog konkrečiu atveju skuba buvo susijusi ne su nenumatytais įvykiais, bet su perkančiosios organizacijos įsipareigojimų nevykdymu, nustatant naujas specifikacijas ir organizuojant naują atvirą konkursą. Šioje situacijoje perkančiąją organizaciją galima kaltinti tik nerūpestingumu³⁵. Taigi labai svarbu, kad skuba būtų iš tikrųjų reali ir pagrįsta, atsiradusi dėl nenumatytų įvykių, o ne tik deklaruojama ir susiklosčiusi dėl perkančiosios organizacijos aplaidumo planuojant pirkimų poreikį.

Atsižvelgiant į teismų praktiką, nenumatyto įvykiu galima laikyti tik tokį ar tokias aplinkybes, kurių nebuvo galima numatyti ar išvengti protingai bei atsakingai veikiant perkančiosioms organizacijoms. Ši sąlyga panaši į Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse³⁶ (toliau – CK) įtvirtintą nenugalimos jėgos (*force majeure*) apibrėžtį. Nors pastaroji taikoma atsakomybės srityje, tačiau savo esme ji panaši. CK nustatyti *force majeure* kriterijai. Pirma, sudarius sutartį *atsiranda aplinkybės, kurių nebuvo ją sudarant ir kurių atsiradimo šalis negalėjo protingai numatyti*. Antra, dėl sudarius sutartį atsiradusių aplinkybių sutarties objektyviai nebegalima vykdyti. Trečia, šalis, neįvykdžiusi sutarties, tų aplinkybių negalėjo kontroliuoti ar negalėjo

33 Cabanes, A. *Juris Classeur. Contrats et Marchés Publics* 2007, Marchés négociés.

34 *Contrats Publics. L'actualité de la commande et des contrats publics* N. 84, Janvier 2009. Marchés publics et négociation.

35 Cabanes, A., *supra* note 32.

36 Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74.

užkirsti kelio. Ketvirta, sutarties neįvykdžiusi šalis nebuvo prisiėmusi tų aplinkybių atsiradimo rizikos. Sutarčių praktikoje kaip tokios aplinkybės dažniausiai nurodoma karas, sukilimai, riaušės, streikai, stichinės nelaimės (potvyniai, žemės drebėjimai ir pan.) ir t. t. Tačiau kartu atkreipiamas dėmesys į tai, kad jeigu sudarant sutartį buvo pakankamai požymių, kad valstybėje, kur reikės vykdyti sutartį, gali kilti karas ir šių aplinkybę buvo galima numatyti, kilęs karas negali būti laikomas *force majeure* aplinkybe³⁷. Kaip ir VPĮ 54 straipsnio 1 dalies 4 punkto sąlyga, būtina sąlyga – turi įvykti nenumatytas įvykis, kurio perkančioji organizacija protingai veikdama negalėjo numatyti, t. y. objektyviai negalima buvo prognozuoti tam tikro įvykio.

Teismų praktikoje griežtai vertinama, ar tokio pirkimo neįmanoma atlikti atviro ar riboto konkurso ar skelbiamų derybų būdais šiame įstatyme nustatytais terminais, taip pat įvertinami terminai, ar perkančioji organizacija pasinaudojo galimybe sutrumpinti terminus VPĮ nustatyta tvarka ar pirkimą atlikti pagreitinata³⁸ procedūra. Taip pat reikia įrodyti, kad aplinkybės nepriklausė nuo perkančiosios organizacijos. Laikoma, kad ypatingos skubos aplinkybės priklauso nuo perkančiosios organizacijos, jeigu ji pati neleistina (be pagrįstų objektyvių priežasčių) ilgai užtęsė tam tikrų veiksmų atlikimą, dėl ko kilo ypatingos skubos aplinkybės³⁹.

Sue Arrowsmith teigia, kad turbūt didžiausias prioritetas skiriamas sveikatos ir saugumo interesams apsaugoti siekiant išvengti turto žalos, kai neskelbiamų derybų procedūra gali būti pateisinama, tačiau netgi tuo atveju, jei sveikata ir saugumas yra pavojuje, šis pagrindas gali būti paneigtas, jei tikėtini nuostoliai dėl delsimo laikotarpio⁴⁰.

Lietuvos teismų ir ETT praktikoje laikomasi pozicijos, kad ypatinga skuba gali būti pagrįsta būtinybe apsaugoti viešąjį interesą, kuris neišvengiamai būtų pažeistas, jeigu nebūtų nedelsiant imtasi atitinkamų priemonių. Viešuoju interesu laikomos priemonės, skirtos apsaugoti žmonių saugumą ir gyvybę (pvz., pastatyti barjerus neišvengiamai ir greitai laiku gresiančioms sniego griūtims sulaikyti) ar sveikatą (pavyzdžiui, užtikrinti nepertraukiamą kraujo komponentų tiekimą lignoninei)⁴¹.

37 Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Pirmas tomas. Vilnius: Justitia, 2003.

38 Europos Teisingumo Teismo 1993 m. rugpjūčio 2 d. sprendimas byloje C-107/92 *Commission of the European Communities v. Italian Republic*.

39 Vilniaus apygardos administracinio teismo 2011 m. gegužės 2 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-380-171/2011.

40 Arrowsmith, S. *The law of Public and Utilities procurement*, 2005, p. 618. Byloje C-107/902 Generalinis advokatas Gulmannas pažymėjo, kad skubos išimtimi gali remtis, jei šiems interesams daromas poveikis. Byloje C-328/92 ETT išsakė nuomonę, kad derybų procedūra negali būti taikoma tik tam, kad būtų galima užtikrinti tam tikrą medikamentų kiekį, siekiant išvengti jų trūkumo, bet tik tada, kai toks stygius iš tikrųjų paaiškėjo.

41 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo I–III skyrių komentaras [interaktyvus]. Vilnius: Advokatų kontora „LAWIN Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai“ 2012 [žiūrėta 2013-09-01]. <http://www.ukmin.lt/uploads/documents/Viesieji%20pirkimai/121030_VPI_III_skyri%C5%B3_komentaras_fn.pdf>.

Viename iš sprendimų LAT rėmėsi ETT sprendimu, kad aplinkybė, jog valstybės narės institucija, kuri pagal nacionalinę teisę viešųjų darbų projektų aprobacijos procedūros metu privalo pateikti sutikimą dėl konkretaus projekto, prieš tam nustatytą terminą išreiškia savo nepritarimą dėl priesaščių, dėl kurių ji tam turi teisę, nelaikoma nenumatytu įvykiu⁴². Minimu atveju taip pat pasiremta ir kitu ETT sprendimu, kuriame būtinybės atlikti darbus per nacionalinės institucijos nurodytus terminus teismas nepripažino ypatinga skuba⁴³.

Praktikoje pasitaikė atveju, kai pripažinta, kad ypatingos skubos aplinkybės nepriklauso nuo perkančiosios organizacijos, jeigu jos kyla dėl kito subjekto veiksmų, kuriems perkančioji organizacija negali turėti įtakos. Tokių atvejų iliustruoja ypatingos skubos aplinkybės, kylančios, pavyzdžiui, dėl to, kad tiekėjas iš esmės netinkamai vykdo pirkimo sutartį su perkančiąja organizacija, ir perkančioji organizacija yra priversta ją nutraukti⁴⁴.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT), nagrinėdamas bylą dėl VPĮ 73 straipsnio 1 dalies 4 punkto taikymo (pirkimą vykdė komunalinio sektoriaus perkančioji organizacija), nustatė, kad, kaip ir pažymėjo pirmosios instancijos teismas, norėdamas remtis aplinkybe, kad ypatinga skuba buvo būtina dėl numatyto termino įvykdymo, pareiškėjas turėjo pateikti apskaičiavimus ar kitus dokumentus (pavyzdžiui, dėl reikalingų įrenginių unikalumo, gamybos pagal atskirą užsakymą, ilgų pateikimo terminų nuo užsakymo gavimo ar statybos technologinių procesų, kad darbus reikalinga atlikti tam tikrais etapais, tarp kurių būtinos pertraukos, ir pan.), patvirtinančius, kad nebūtų galėjęs atlikti darbų, tačiau toks faktas nebuvo įrodytas. Nagrinėjamu atveju aplinkybės, kuriomis grindžiama ypatinga skuba, susidarė dėl įvykio, kurį perkančioji organizacija galėjo ir turėjo numatyti, kadangi šios aplinkybės susidarė būtent dėl neteisėtų perkančiosios organizacijos veiksmų (vykdydama atvirą konkursą, ji pažeidė VPĮ nuostatas), todėl buvo pažeistos VPĮ 73 straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostatos⁴⁵. LVAT praktikoje pažymima, kad nenumatytu pripažįstamas tik toks įvykis, kuris įvyko be perkančiosios organizacijos veiksmų ir kurio protingai bei atsakingai veikiantis subjektas negalėjo numatyti.

Ch. Bovis⁴⁶ taip pat pabrėžia, kad **ypatingos skubos** sutarties sudarymas neskelbiamų derybų būdu neturi priklausyti nuo perkančiosios organizacijos, ir nurodo, kad organizacinės perkančiosios organizacijos problemos ar vidinės aplinkybės negali būti pateisinamos skubos poreikiu.

Paminėtina ir tai, jog ETT byloje C-525/03 *Komisija prieš Italiją*, Generalinis advokatas F. G. Jacobsas išvadoje teigė, jog kaip bendro pobūdžio teiginys atrodo

42 Byla 318/94, Rink. p. I-1949. Šią poziciją Teisingumo Teismas patvirtino ir vėlesnėje praktikoje, byla C-394/02, Rink. 2005.

43 Byla C-394/02, Rink. 2005, p. I-4713.

44 Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1852/2012.

45 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. gruodžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-3164/2012.

46 Bovis, Ch. *EU public procurement law*. E. Elgar, 2007, p. 251, 252.

nenuginčijama, kad masinis gaisrų protrūkis gali būti ypatingos skubos priežastis, dėl kurios reikia įsigyti kovos su gaisrais paslaugas ir įrangą, jei jų dar neturima pakankamai. Europos Komisija neginčijo šio teiginio, bet mano, kad laikomasi ne visų nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo sąlygų. Viena vertus, miško gaisrų protrūkiai vasarą yra nuolat pasikartojantis įvykis Pietų Europoje, todėl jie numatyti, o įsigyti bet kokia skuba priemonės kovai su jais priklauso Italijos institucijoms. Kita vertus, ginčijamas potvarkis liko galioti pasibaigus nacionalinei nepaprastajai padėčiai 2002 m. spalio 31 d. ir šitaip galėjo būti taikomas leidžiant derybas po to, kai skubos situacijos nebeliko. Advokatas F. G. Jacobsas sutiko, kad nuolatiniai sezoniniai įvykiai negali būti laikomi įvykiais, kurių negalima numatyti, tačiau dėl to negalima paneigti, kad net tokie įvykiai per keletą metų gali tapti tokie išskirtinai intensyvūs arba tokios apimties, jog teisėtai galėtų būti laikomi įvykiais, negalimais numatyti⁴⁷.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad neskelbiamų derybų būdu gali būti sudaroma sutartis tik laikotarpiui, kol vyksta (egzistuoja) nenumatyti įvykiai, ir tik tokia apimtimi, kuri būtina ir yra suponuota šių įvykių, o nenumatytam įvykiui pasibaigus, turėtų būti sudaroma (jei yra poreikis) nauja sutartis, įvykdžius naują pirkimą įprastiniu VPĮ numatytu pirkimo būdu.

4. Neskelbiamų derybų vykdymas, kai negauta pasiūlymų arba nėra tinkamų pasiūlymų, arba visi nepriimtini, ar neatitiko sąlygų (VPĮ 56 straipsnio 1 dalies 2 punkto pagrindu)

VPĮ 56 straipsnio 1 dalies 2 punkte numatyta, kad vykdyti viešuosius pirkimus neskelbiamų derybų būdu galima, jei paskelbus atvirą ar ribotą konkursą, **apskritai nebuvo gauta pasiūlymų arba nebuvo gauta tinkamų pasiūlymų**, o pirminės pirkimo sąlygos iš esmės nekeičiamos, ir jei Europos Komisijos prašymu jai pateikiama šiuo pagrindu atliekamo ar atlikto pirkimo ataskaita (taikoma, kai pirkimus vykdo klasikinio sektoriaus perkančiosios organizacijos)⁴⁸.

Didelių problemų nekyla tuo atveju, jei apskritai nebuvo gauta nė vieno pasiūlymo ar nebuvo pateikta nė vienos paraiškos, tačiau VPĮ 56 straipsnio 1 dalies 2 punkte numatytas atvejis, kai paskelbus atvirą ar ribotą konkursą, **nebuvo gauta tinkamų pasiūlymų**.

VPĮ 73 straipsnio 1 dalies 1 punktas detalizuoja: jeigu atviraime, ribotame konkurse ar skelbiamose derybose nebuvo pateikta nė vienos paraiškos arba nebuvo **nė**

47 Generalinio advokato Franciso Geoffrey Jacobso 2005 m. birželio 2 d. išvada byloje C-525/03, *Commission of the European Communities v. Italian Republic*.

48 VPĮ 73 straipsnio 1 dalies 1 punktas numato, jei atviraime ar ribotame konkurse ar skelbiamose derybose nebuvo pateikta nė vienos paraiškos arba nė vieno pasiūlymo, arba **nebuvo nė vieno tinkamo (atitinkančio keliamus reikalavimus, kurie būtini perkančiosios organizacijos poreikiams patenkinti)** pasiūlymo, o pirkimo sąlygos iš esmės nekeičiamos (taikoma, kai pirkimus vykdo komunalinio sektoriaus perkančiosios organizacijos).

vieno tinkamo (atitinkančio keliamus reikalavimus, kurie būtini perkančiosios organizacijos poreikiams patenkinti) pasiūlymo, t. y. keliamus reikalavimus atitinkančio pasiūlymo, kurie būtini patenkinti perkančiosios organizacijos poreikius⁴⁹.

S. Nivaultas⁵⁰ teigia, kad netinkamas pasiūlymas yra nereikalingas pasiūlymas. Pavyzdžiui, perkančioji organizacija perka biuro kompiuterius, o gauna pasiūlymą dėl nešiojamųjų kompiuterių. Panašiai gali būti siūlomi didelio galingumo lėktuvai, nors perkančiosios organizacijos poreikiai buvo mažo galingumo lėktuvų pirkimas.

Europos Komisija vienoje iš bylų⁵¹ teigė, kad kaip „netinkamas“ galėtų būti kvalifikuojamas tik toks pasiūlymas, kurio *dalykas visiškai skiriasi nuo aprašytojo skelbime apie pirkimą*. Komisijos nuomone, tarp pasiūlymo nebuvimo ir netinkamo pasiūlymo egzistuoja ryšys, nes kiekviena iš šių situacijų pakeičia kitą kaip tiesioginio sutarties sudarymo pagrindas, abiem atvejais su atitinkamo projekto įgyvendinimu susiję poreikiai nėra tenkinami.

ETT išnagrinėjus aukščiau minėtą bylą, kurioje buvo pareikštas Europos Komisijos ieškinys prieš Graikijos Respubliką, buvo paaiškinta „netinkamo pasiūlymo“ sąvoka, t. y. jog pasiūlymai turi būti kvalifikuojami kaip „netinkami“, jei pateiktų pasiūlymų ir tokių specifikacijų neatitiktis neleidžia perkančiajai organizacijai tinkamai įgyvendinti projekto, dėl kurio pradėta viešojo pirkimo procedūra. Tokia neatitiktis nėra tik paprastas netikslumas ar maža detalė, o atvirksčiai, turi būti laikoma, kad dėl jos pasiūlymai negali patenkinti perkančiosios organizacijos poreikių⁵². Šioje byloje buvo pateikta Generalinio Advokato P. Madure'o pozicija, jog Graikijos Vyriausybės žodžio „netinkamas“ platus aiškinimas yra nepriimtinas. P. Madure'o nuomone, perkančiųjų organizacijų teisė atmesti „netinkamus“ pasiūlymus dėl smulkių netikslumų iš esmės reiškia, kad joms yra suteikiama labai didelė diskrecija nuspręsti, ar skelbti konkursą, ar ne. Perkančioji organizacija, norėdama „proteguoti dalyvius“, kaip sprendime *Ordine degli Architetti* suformulavo ETT, gali lengvai nustatyti, dėl ko pateiktas pasiūlymas neatitinka sutarties specifikacijų, jį atmesti kaip „netinkamą“ ir sudaryti sutartį prieš tai nesurengusi kandidatų varžymosi gauti naujus pasiūlymus. Europos Komisija buvo pateikusi aiškinimą, kad „netinkamas“ pasiūlymas gali būti atmestas, o perkančioji organizacija gali neskelbti konkurso tik tokiu atveju, jeigu pasiūlymas negali patenkinti organizacijos poreikių, palieka perkančiajai orga-

49 Pažymėtina, kad ankstesnėje VPĮ redakcijoje iki ETT sprendimo buvo nurodytas atvejis, kai nebuvo gauta nė vieno „keliamus reikalavimus atitinkančio pasiūlymo“. Pažymėtina, kad VPĮ 73 straipsnio 1 dalies 1 punktą taikomas, kai pirkimą atlieka komunalinio sektoriaus perkančioji organizacija. Nurodytomis VPĮ nuostatomis įgyvendinamos Klasikinio sektoriaus direktyvų 31 straipsnio 1 dalies a punkto („nebuvo pateikta tinkamų pasiūlymų“) ir Komunalinio sektoriaus direktyvų 40 straipsnio 3 dalies a punkto („nebuvo gauta tinkamų pasiūlymų“) nuostatos.

50 Contrats Publics. *L'actualité de la commande et des contrats publics* N. 84, Janvier 2009. Marchés publics et négociation. Le Moniteur.

51 Europos Komisijos ieškinys prieš Graikijos Respubliką (byla C-250/07).

52 *Ibid.*

nizacijai užtektinai diskrecijos įvertinti pateiktą pasiūlymą ir užtikrinti, kad nebūtų apeiti Bendrijos viešųjų pirkimų taisyklių reikalavimai⁵³.

Pažymėtina, kad rengiant naujos direktyvos projektą buvo mėginta paaiškinti netinkamo pasiūlymo sąvoka ir buvo numatyta, kad *pasiūlymas laikomas netinkamu, jeigu jis neturi jokių reikšmės sutarčiai, nes, nepadarius esminių pakeitimų, negali patenkinti pirkimo dokumentuose nurodytų perkančiosios organizacijos poreikių ir reikalavimų*⁵⁴, tačiau 2014 m. vasario 26 d. priimtos direktyvos⁵⁵ tekste šių nuostatų neliko.

5. Pranešimas dėl savanoriško *ex ante* skaidrumo

Tarnybos sutikimas nereikalingas, jeigu perkančioji organizacija numato paskelbti pranešimą dėl savanoriško *ex ante* (lot. iš anksto) skaidrumo⁵⁶ ir informaciją apie tai nurodo pirkimo dokumentuose arba jeigu pirkimas atliekamas pagal 56 straipsnio 1 dalies 4 punktą. *Ex ante* (išankstinio) skelbimo tikslas – užtikrinti savanorišką išankstinį skaidrumą, kaip nurodyta direktyvų 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl teisių gynimo priemonių 2d straipsnio 4 dalyje ir direktyvos 2009/81/EB 60 straipsnio 4 dalyje (informacija apie sutarties sudarymą iš anksto nepaskelbus skelbimo apie pirkimą Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje).

Šių skelbimų teikimas yra savanoriškas ir neprivalomas perkančiosioms organizacijoms. Šis skelbimas teikiamas perkančiajai organizacijai priėmus sprendimą sudaryti pirkimo sutartį, tačiau iki sutarties sudarymo⁵⁷.

Taigi, pirmiausia perkančioji organizacija pasirenka neskelbiamų derybų būdą ir atlieka pirkimą, paskui skelbiamas savanoriškas *ex ante* pranešimas iki sutarties sudarymo. Pažymėtina, kad Tarnybos sutikimo nereikia tuo atveju, jeigu *perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose numato galimybę skelbti pranešimą dėl savanoriško ex ante skaidrumo* (VPĮ 24 straipsnio 2 dalies 24 punktą).

Nors paskelbus savanorišką *ex ante* pranešimą Tarnybos sutikimas nereikalingas, tačiau Taisyklių 5 punktas numato, kad Tarnyba priima perkančiųjų organizacijų teikiamus pagrindimus dėl Įstatymo 56 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytos išimties taikymo ir dėl pirkimo neskelbiamų derybų būdu Įstatymo 56 straipsnyje numatytais pagrindais vykdymo, kai perkančioji organizacija paskelbia pranešimą dėl savanoriš-

53 Generalinio advokato M. Poiareso Maduro 2008 m. gruodžio 14 d. išvada byloje C-250/07, *Europos Bendrijų Komisija prieš Graikijos Respubliką*.

54 Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl viešųjų pirkimų /* KOM/2011/0896 galutinis - 2011/0438 (COD) [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09 -01]. <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0896:FIN:LT:HTML>>

55 [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01 -09]. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=OJ:JOL_2014_094_R_0065_01&from=LT>.

56 [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09 -01]. <http://simap.europa.eu/docs/simap/pdf_jol/lt/sf_015_lt.pdf>.

57 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo I–III skyrių komentaras, *supra* note 40.

ko *ex ante* skaidrumo ir tai nurodo pirkimo dokumentuose, ir juos nagrinėja, siekdama įvertinti teisės aktais nustatytų reikalavimų parenkant pirkimo būdą pažeidimų riziką. Pažymėtina, kad Taisyklėse taip pat numatyta, kad perkančioji organizacija, priėmusi sprendimą pirkimą atlikti neskelbiamų derybų būdu, kai numato paskelbti pranešimą dėl savanoriškojo *ex ante* skaidrumo, nedelsdama, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas Tarnybai teikia pagrindimą, kuriame nurodo išsamius argumentus, kad atsirado Įstatymo 56 straipsnio atitinkamoje dalyje ir punkte nustatyti pagrindai.

Pranešimas dėl savanoriško *ex ante* skaidrumo turėtų būti paskelbtas ne vėliau kaip prieš 10 kalendorinių dienų iki viešojo pirkimo sutarties sudarymo. Manytina, kad šis terminas numatytas dėl to, kad suinteresuoti pirkimu asmenys galėtų pateikti pretenzijas dėl tokios sutarties sudarymo.

Pažymėtina, kad teismas negali pripažinti pirkimo sutarties negaliojančia, jeigu yra tenkinamos visos VPĮ 95¹ straipsnio 3 d. nurodytos sąlygos⁵⁸. Minėtos VPĮ nuostatos priimtos įgyvendinant 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2007/66/EB, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo reikalavimus (2 d. straipsnio 4 dalis).

Pažymėtina, kad išankstinis paskelbimas (pranešimas dėl savanoriško *ex ante* skaidrumo) nereiškia savaiminio skaidrumo, tai daugiau perkančiosios organizacijos apsidraudimas, nes VPĮ numatyta, jog tokia sutartis, jei tenkinamos VPĮ numatytos sąlygos, negali būti pripažinta negaliojančia, tačiau visada perkančiajai organizacijai svarbu tinkamai VPĮ nustatyta tvarka pasirinkti pirkimo būdą, nes išlieka galimybė teismui taikyti alternatyvias sankcijas, numatytas VPĮ⁵⁹. Be to, pažymėtina tai, kad pirmiausia perkančioji organizacija privalo pagrįsti savo sprendimą, kodėl įstatymu leidžiama nepaskelbti apie tarptautinės vertės pirkimą Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje.

58 Teismas negali pripažinti pirkimo sutarties negaliojančia pagal šio straipsnio 1 dalies 1 punktą (perkančioji organizacija sudarė pirkimo sutartį nepaskelbusi apie tarptautinės vertės pirkimą Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje arba nepaskelbusi apie supaprastintą pirkimą, kai tai nėra leidžiama pagal šio įstatymo reikalavimus), jeigu yra visos šios sąlygos: 1) perkančioji organizacija nusprendė, kad šiuo įstatymu leidžiama nepaskelbti apie tarptautinės vertės pirkimą Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje arba nepaskelbti apie supaprastintą pirkimą; 2) perkančioji organizacija paskelbė pranešimą dėl savanoriško *ex ante* skaidrumo (tarptautinės vertės pirkimo atveju) ar informacinį pranešimą; 3) pirkimo sutartis buvo sudaryta ne anksčiau kaip po 10 dienų nuo pranešimo dėl savanoriško *ex ante* skaidrumo paskelbimo dienos arba ne anksčiau kaip po 5 darbo dienų nuo informacinio pranešimo paskelbimo dienos.

59 Žr. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. -<http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=8267&p_query=vie%F0%F8j%F8%20pirkim%F8%20ex%20ante&p_tr2=2&p_fix=n&p_gov=n>. Aiškinamajame rašte Ūkio ministerija nurodo, kad, pavyzdžiui, pirkimo sutartis, sudaryta neteisėtai nepaskelbus apie pirkimą, turi būti laikoma galiojančia, jeigu perkančioji organizacija prieš 10 dienų (supaprastintų pirkimų atveju – prieš 5 dienas) iki pirkimo sutarties sudarymo paskelbė pranešimą dėl savanoriško *ex ante* skaidrumo. Įstatymo projekte nustatytais atvejais vietoj viešojo pirkimo sutarties pripažinimo negaliojančia turės būti taikomos alternatyvios sankcijos (baudos perkančiajai organizacijai arba sutarties trukmės sutrumpinimas).

Europos Sąjungos teisės normų aiškinimo kontekste svarbu pažymėti, kad 2013 m. sausio 15 d. ETT buvo pateiktas *Consiglio di Stato* (Italija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje *Ministero dell'Interno prieš Fastweb SpA* (byla C-19/13)⁶⁰. Buvo pateiktas prejudicinis klausimas: ar direktyvos Nr. 2007/66 (1) 2d straipsnio 4 dalį reikia aiškinti taip, kad, kai perkančioji organizacija prieš sudarydama sutartį tiesiogiai su konkrečiu ūkio subjektu, pasirinktu neskelbiant pranešimo apie pirkimą, Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje paskelbia pranešimą dėl savanoriško *ex-ante* skaidrumo ir pasirašo sutartį tik praėjus bent dešimčiai dienų nuo šio paskelbimo, nacionaliniam teismui automatiškai visais atvejais draudžiama pripažinti sutartį negaliojančia, net jeigu nustatoma, kad buvo pažeistos nuostatos, pagal kurias tam tikrais atvejais leidžiama sudaryti sutartį nerengiant viešojo pirkimo procedūros? Šiuo konkrečiu atveju ETT⁶¹ pasisakė, kad direktyvos 89/665 2d straipsnio 4 dalis aiškintina taip, kad kai viešojo pirkimo sutartis sudaryta nepaskelbus apie pirkimą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, nors pagal direktyvą 2004/18 tai neleidžiama, pagal šią nuostatą ši sutartis negali būti pripažinta negaliojančia, jeigu įvykdytos joje numatytos sąlygos, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas. ETT pažymėjo, kad turi būti aiškiai ir nedviprasmiškai atskleistos priežastys, dėl kurių perkančioji organizacija nusprendė, kad gali sudaryti sutartį neskelbdama apie pirkimą. Taigi pirmiausia reikia išsiaiškinti, ar perkančioji organizacija galėjo taikyti numatytą derybų procedūrą. Taigi ETT iš esmės dar kartą pabrėžė, kad neskelbiamų derybų procedūra gali būti taikoma tik išimtiniais teisės aktuose nustatytais atvejais, o tais atvejais, kai šių reikalavimų nepaisoma, t. y. direktyvos 89/665 2d straipsnio 4 dalyje numatytos sąlygos neįvykdytos – būtų galimybė pripažinti sutartį negaliojančia ir tiekėjams, iš kurių neteisėtai buvo atimta galimybė konkuruoti, tokia galimybė suteikiama.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2011 m. atlikdama tyrimą⁶², straipsnio autorė prašė nurodyti pagrindines priežastis, dėl kurių perkančiosios organizacijos neskel-

60 [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:086:0011:0011:LT:PDF>>. Jeigu į prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad 2d straipsnio 4 dalimi reikalaujama išsaugoti sutartį galiojančią visais atvejais ir kad valstybės narės negali numatyti kitų nuostatų, kyla klausimas, ar toks sprendimas atitinka tam tikrus iš Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo kylančius principus, šiuo atveju — šalių lygybės, nediskriminavimo ir konkurencijos apsaugos principus, ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtintą teisę į teisingą bylos nagrinėjimą.

61 [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-09]. <<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-19/13>>.

62 Minėtas tyrimas atliktas 2011-01-10–2011-03-25. 2011 m. sausio 10–15 d. respondentams buvo išsiųstas elektroninis laiškas, kuriame nurodytas apklausos prieigos adresas, ir prašoma atsakyti į anketoje pateiktus klausimus. Iš viso buvo išsiųsta 5000 elektroninių laiškų. 2011-03-25 apklausa baigta, o pirminiai duomenys surinkti ir parengti statistinei analizei. Tyrimui buvo atrinkta apie 5000 respondentų – Lietuvos institucijų, įmonių bei organizacijų ir kitų subjektų, turinčių perkančiosios organizacijos statusą ir privalančių atlikti viešuosius pirkimus pagal VPĮ numatytas procedūras. Respondentų buvo prašoma nurodyti pagrindines priežastis, dėl

bia pranešimo dėl *ex ante* skaidrumo. Tyrimo metu paaiškėjo, kad tik nedidelė dalis perkančiųjų organizacijų nurodė skelbianti pranešimą dėl savanoriško *ex ante* skaidrumo. Pažymėtina, kad tyrimas atliktas dar negaliojant VPI įstatymo nuostatai, kai Tarnybos sutikimas nereikalingas, jeigu perkančioji organizacija numato paskelbti pranešimą dėl savanoriško *ex ante* skaidrumo ir informaciją apie tai nurodo pirkimo dokumentuose arba jeigu pirkimas atliekamas pagal 56 straipsnio 1 dalies 4 punktą.

Tikėtina, kad perkančiosios organizacijos išankstinio skelbimo neskelbia dėl informacijos trūkumo ar dėl to, kad nėra specialių mokymų ir pakankamai aiškios informacijos dėl šios įstatymo normos taikymo.

Išvados ir pasiūlymai

1. Pažymėtina, kad VPI detalai reguliuoja neskelbiamų ir skelbiamų derybų vykdymą. VPI 57 straipsnio 2 dalis numato, kad, derėdamasi su tiekėjais, perkančioji organizacija siekia geriausio rezultato ir pagal derybų rezultatus bei pirkimo dokumentuose nustatytus vertinimo kriterijus nustato *geriausią pasiūlymą*. Manytina, kad geriausias pasiūlymas – tai ne tik perkančiosios organizacijos poreikius ir reikalavimus atitinkantis pasiūlymas, bet ir siekis derybų metu susitarti dėl maksimaliai geriausios kainos ir kitų palankiausių pirkimo sąlygų.

2. Dėl neskelbiamų derybų procedūros vykdymo specifiškumo svarbu kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti pirkimo pasirinkimo procedūros pagrįstumą bei derybų procedūrą vykdyti ypač atsakingai, laikantis konfidencialumo, lygiateisiškumo ir skaidrumo reikalavimų, užtikrinant sąžiningą dalyvių konkurenciją ir viešąjį interesą.

3. Pasirenkant neskelbiamas derybas vykdyti VPI 56 straipsnio 1 dalies 4 punkto pagrindu labai svarbu, kad skuba būtų iš tikrųjų reali ir pagrįsta, atsiradusi dėl nenumatytų įvykių, o ne deklaruojama, pavyzdžiui, dėl perkančiosios organizacijos aplaidumo planuojant pirkimų poreikį ar neveiklumo.

4. Kaip minėta, nėra aišku, kokią atsakomybę turėtų prisiimti Tarnyba, jeigu teismas pripažintų negaliojančia sutartį, kuri sudaryta neteisėtai atlikus neskelbiamas derybas, gavus Tarnybos sutikimą. Todėl siūlytina VPI numatyti Tarnybos atsakomybę tokiu atveju, jei teismas sutartį pripažintų negaliojančia gavus Tarnybos sutikimą pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu, arba apsvarstyti galimybę atsisakyti, kad pirkimams vykdyti neskelbiamų derybų būdu reikalingas Tarnybos sutikimas. Svarstyтина, ar nepakaktų numatyti perkančiosioms organizacijoms pareigą Tarnybai

kurių perkančiosios organizacijos neskelbia pranešimo dėl *ex ante* principo, *ex ante* skaidrumo. Respondentai nurodė tokias pagrindines priežastis, dėl ko neskelbia *ex ante* pranešimo: neužtenka laiko metiniam pirkimų planui sudaryti, derinti, paskelbti, procedūroms ir sutarčiai įvykdyti per vieną atskaitinį laikotarpį. Be to, užsienio tiekėjai nedalyvauja konkursuose, procedūra sudėtinga ir pirkimo būdas nenustatomas, netinkamas pirkimų planavimas, trūksta aiškumo, neįvertinama rizika ir pasekmės. Tai naujas reikalavimas, o kai skelbiamas skelbimas, to daryti neprivaloma.

pateikti visais atvejais tik pagrindimą dėl neskelbiamų derybų, kaip pirkimo būdo pasirinkimo (kaip ir atliekant pirkimą pagal VPĮ 56 straipsnio 1 dalies 4 punktą). Tokiu atveju Tarnyba galėtų vykdyti išankstinę (*a priori*) viešųjų pirkimų kontrolę. Manytina, kad toks kontrolės mechanizmas galėtų būti veiksmingas.

5. Išankstinis paskelbimas (pranešimas dėl savanoriško *ex ante* skaidrumo) neišiskia savaiminio skaidrumo, tai daugiau perkančiosios organizacijos apsidraudimas, nes VPĮ numatyta, jog tokia sutartis tam tikrais atvejais (kai tenkinamos VPĮ numatytos sąlygos) negali būti pripažinta negaliojančia, tačiau visada perkančiajai organizacijai svarbu tinkamai, VPĮ nustatyta tvarka, pasirinkti pirkimo būdą. Siūlytina Tarnybai parengti informacinį pranešimą dėl išankstinio (*ex ante*) pranešimo skelbimo ypatumų ir jo taikymo praktikos.

Literatūra

- Ambrazevičienė, R. Teisėtumo užtikrinimo priemonės vykdant viešuosius pirkimus. *Jurisprudencija*. 2003, 46(38).
- Arrowsmith, S. *The Law of Public and Utilities Procurement*. London: Sweet and Maxwell, 2005.
- Byla 84/03, *Commission of European Communities v. Kingdom of Spain* [1984].
- Byla C-57/94, *Commission v. Italy* [1995], ECR-I-1249.
- Byla C-450/06, *Varec SA v. Belgium*, Diehl Remschied GmbH & Co. 2008.
- Cabanes, A. *Juris Classeur Contrats et Marchés Publics* 04, 2007, Marchés négociés.
- Code des marchés publics [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <<http://www.legifrance.gouv.fr>>.
- Contrats Publics. L'actualité de la commande et des contrats publics N. 84, Janvier 2009. Marchés publics et négociation. *Le Moniteur*.
- Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vyr. red. S. Keinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2012.
- Diržytė, A.; Sondaitė, J.; Norvilė, N. *Verslo psichologija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012.
- Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1996 m. kovo 28 d. sprendimas byloje C-318/94, *Komisija prieš Vokietiją*.
- Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2005 m. birželio 2 d. sprendimas byloje C-394/0, *Komisija prieš Graikiją*.
- Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2005 m. birželio 2 d. sprendimas byloje C-394/02, *Komisija prieš Graikiją*.
- Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2011 m. spalio 27 d. sprendimas byloje C-601/10, *Europos Komisija prieš Graikijos Respubliką*.
- Generalinio advokato M. Poiareso Maduro 2008 m. gruodžio 14 d. išvada byloje C-250/07, *Europos Bendrijų Komisija prieš Graikijos Respubliką*.
- Generalinio advokato Franciso Geoffrey Jacobso 2005 m. birželio 2 d. išvada byloje C-525/03, *Commission of the European Communities v. Italian Republic*.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje *Vilniaus miesto apylinkės vyriausiosios prokuroras prieš Vilniaus miesto savivaldybę ir kt.* (bylos Nr. 3K-3-505/2009).

- Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1852/2012.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje *BUAB LTC prieš Kauno miesto savivaldybės administraciją* (bylos Nr. 3K-3-432/2012).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje *Panevėžio miesto savivaldybės administracija prieš AB „Panevėžio statybos trestas“* (bylos Nr. 3K-3-161/2012).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Specialus autotransportas“ prieš Klaipėdos miesto savivaldybės administraciją* (bylos Nr. 3K-3-249/2011).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 29 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.4. *Teismų praktika*. 2009, Nr. 31.
- Lietuvos Respublikos civilinis kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. Pirmas tomas. Vilnius: Justitia, 2003.
- Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 84-2000; 2006, Nr. 4-102.
- Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74.
- Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo I–III skyrių komentaras [interaktyvus]. Vilnius: Advokatų kontora „LAWIN Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai“, 2012 [žiūrėta 2013-09-01]. <http://www.ukmin.lt/uploads/documents/Viesieji%20pirkimai/121030_VPI_III_skyri%C5%B3_komentaras_fn.pdf>.
- Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės išankstinio tyrimo ataskaita. Viešųjų pirkimų sistemos apžvalga, 2011 m. lapkričio 25 d. IT-P-20-1-14, p. 36.
- Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 6, 7, 8², 9, 10, 13, 18, 22, 24, 28, 33, 35, 39, 40, 56, 85, 86, 87, 90 ir 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamasis raštas [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=447967&p_tr2=2>.
- Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl viešųjų pirkimų* KOM/2011/0896 galutinis – 2011/0438 (COD) [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0896:FIN:LT:HTML>>.
- Perkančiųjų organizacijų prašymų dėl Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimų pateikimo ir nagrinėjimo ir pagrindimų Viešųjų pirkimų įstatymo 56 straipsnio 5 dalyje nustatytais atvejais teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai taisyklės, patvirtintos VPT direktoriaus 2014 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 2014-13796. *Teisės aktų registras*. 2014, Nr. 2014-13796.
- Ribot, C.; Marc, E.; Idoux, P. *Dico Moniteur des marchés publics: définitions, textes officiels, jurisprudences et avis*. Le Moniteur Editions, 2008.
- Tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinės rekomendacijos, patvirtintos Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. IS-196. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 5-163.
- Transparency International Lietuvos skyrius (TILS). Lietuvos Respublikų ministerijų 2006–2010 metais vykdytų neskelbiamų viešųjų pirkimų analizė. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-10]. <http://transparency.lt/media/filer_public/2013/01/22/lr_ministeri

- ju_2006-2010_metais_vykdytu_neskelbiamu_viesuju_pirkimu_analize.pdf>.
- Transparency International Lietuvos skyriaus pastabos dėl siūlomų Viešųjų pirkimų įstatymo pataisų [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <http://transparency.lt/media/filer_public/2013/05/14/tils_lrs_del_viesuju_pirkimu_istatymo_pakeitimo.p>.
- Vilniaus apygardos administracinio teismo 2011 m. gegužės 2 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-380-171/2011.
- Viešųjų pirkimų tarnyba. *Viešųjų pirkimų tendencijos gerėja* <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?nid=1221469456&module=news&lan=LT>>.
- 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB „Dėl Viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=121189211185&cid=1089791674&sid=1&lan=LT>>.
- 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB „Dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=121189211185&cid=1089791674&sid=1&lan=LT>>.
- [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-10]. <http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=8267&p_query=vie%F0%F8j%F8%20pir_kim%F8%20ex%20ante&p_tr2=2&p_fix=n&p_gov=n>.
- [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-09-01]. <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:086:0011:0011:LT:PDF>>.

FEATURES OF CHOOSING AND CONDUCTING NEGOTIATED PROCEDURE WITHOUT PUBLICATION OF A CONTRACT NOTICE, AS AN EXCEPTIONAL MEANS OF PROCUREMENT, BASED ON THE LAW OF PUBLIC PROCUREMENT ARTICLE 56 PART 1 PARAGRAPHS 2 AND 4

Eglė Sakalauskaitė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *The article analyzes the most problematic conditions of choosing negotiated procedure without publication of a contract notice and features of their execution. The focus is on the main conditions of negotiated procedure without publication of a contract notice, providing relevant court practice. It covers the following cases of choosing negotiated procedure without publication of a contract notice: when such manner of procurement is chosen due to emergency or unforeseen events; due to the fact that there were no suitable offers; also, to analyze the purpose of ex-ante publication, etc.*

The main focus of the article is on the analysis of relevant problems in practice in choosing negotiated procedure without publication of a contract notice, in order to

understand certain legal norms that regulate the choice of negotiated procedure without publication of a contract notice, as a manner of procurement.

The Law on Public Procurement contains very strict conditions for conducting negotiated procedure without publication of a contract notice. Due to specificity of conducting negotiated procedure without publication of a contract notice, it is important to assess the validity of choosing a procurement procedure in each individual case, and conduct the procedure very carefully by the following requirements of confidentiality, equality and transparency, in order to prevent patronage cases of suppliers.

While conducting a procurement in accordance with the Law on Public Procurement Article 56 part 1 paragraph 4, it is very important that the urgency would be actually real and reasonable, caused by unforeseen event, and would be not declared, for example, as a misconduct of contracting authority in planning a need of procurement or inaction.

The article also analyzes the concept of “improper offer” and explains that the offer is considered to be inappropriate if it is irrelevant to the contract, because without substantive changes, it cannot meet the needs and requirements provided in procurement documents of the contracting authority⁶³.

Keywords: *procurement, negotiations, negotiated procedure without publication of a contract notice, report on a voluntary transparency of ex-ante.*

Eglė Sakalauskaitė, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Konstitucinės ir administracinės teisės instituto doktorantė. Mokslinių tyrimų kryptys: viešieji pirkimai, administracinė teisė.

Eglė Sakalauskaitė, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Institute of Constitutional and Administrative Law, doctoral student. Research interests: public procurement, administrative law.

63 Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on public procurement / * COM/2011/0896 final - 2011/0438 (COD) [interactive]. [accessed on 2013-09-01]. <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0896:FIN:LT:HTML>>.